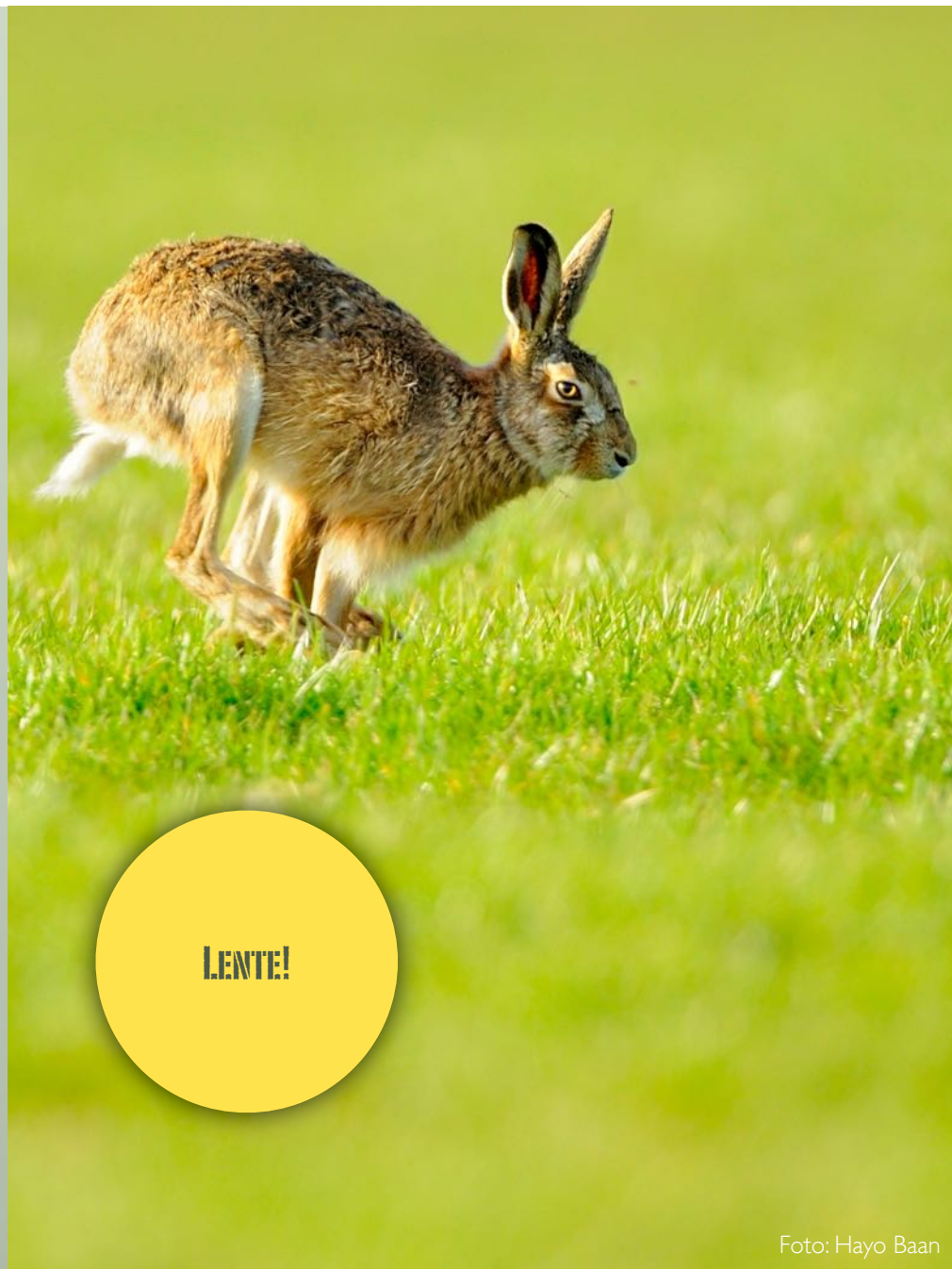

NATUURGROEP KOCKENGEN VOORJAAR 2016

LENTE!

Foto: Hayo Baan

INHOUD

- Voorwoord
- Cursus Vogels herkennen voor de Jeugd
- Boeiende verhalen van de Polderwachter
- Verslag Eindejaars Plantenjacht 2015
- Natuurgroepweekend in Zeeland met Pinksteren
- Nestkasten Werkgroepen
- IJsvogelzitstokken
- Broedvogelinventarisatie 2002 – 2015 in de rietlanden bij Kockengen
- Vogels bij Kockengen
- De geoorde wilg – *Salix aurita*
- Excursie Willeskop
- Laatste werkdag van het seizoen in het Polderreservaat Kockengen
- Uitnodiging Algemene Ledenvergadering / Agenda 2016
- Colofon

VOORWOORD — KENNIS

In Nederland wordt er steeds meer gesproken over leren en kennis verkrijgen. Hoe moet dat nu? Je kunt tegenwoordig alles opzoeken. Boeken heb je niet nodig en internet is heilig.

Wat maakt kennis nu mooi. Wat mij betreft zit het in het herkennen en verbanden leggen.

En dan wordt het leuk, want je gaat de dingen dan echt zien. Je let namelijk op de details. Wat zijn de eigenschappen van zo'n plant of dier. Als dat langzaam begint te komen, ga je ook verbanden leggen. In welk gebied komt dat beest of die plant nu voor. En voor je het weet loop je ergens en denk je, dat hier wel

Als voorbeeld kan ik de plantenjacht noemen, die we afgelopen periode gehouden hebben. Met elkaar op pad en de bloeiende planten hun naam geven.

Om de jeugdige leden kennis bij te brengen, zijn we een paar jaar geleden gestart met Natuur-ommetjes en organiseren we een vogelcursus dit voorjaar.

Voordat ik me ging interesseren in vogels en nachtvlinders, was voor mij de natuur globaal. Het was een mooi landschap, waar wel eens wat langs vloog dat ik meestal niet herkende. Maar door met deskundigen mee te gaan en je niet te schamen voor je eigen ondeskundigheid, ga je steeds meer herkennen.

eens een blauwborst of waterral kan voorkomen. Dan wordt het krijgen en het hebben van kennis steeds leuker.

Daarom organiseren we regelmatig uitstapjes om zoveel mogelijk vogels en planten te zien in de verschillende gebieden en zo dat verband te leggen.

Over een aantal jaren zullen zij ook die verbanden kunnen leggen en dan zijn ze net zo ver als ik nu ben en dat voelt geweldig. Dat gevoel voor hun toekomst wil ik ze zeker niet onthouden.

Tekst: Ben van der Horst

CURSUS VOGELS HERKENNEN VOOR DE JEUGD

Natuurmetje voor de Jeugd

In het voorjaar van 2016 organiseert de Natuurgroep Kockengen een cursus Vogels herkennen voor de Jeugd.

Deze vogelcursus is bedoeld voor de jeugd van 9 t/m 14 jaar, die het leuk vindt om de natuur in te trekken en meer te leren over vogels.

Tijdens de cursus gaan we naar gebieden rond Kockengen en leren we vogels herkennen en komen we meer te weten over vogelzang en vogelgedrag.

De cursus is op zes zaterdagochtenden in april en mei. We starten in het clubhuis bij De Lange aan de Wagendijk 55. Na een korte inleiding en het verzamelen van onze spullen gaan we op pad. Een excursie duurt ongeveer 2 uur; daarna gaan we onze waarnemingen nog nabespreken in het clubhuis en vullen we het cursuslogboek in. Een cursusochtend duurt 3 – 4 uur; afhankelijk van de afstand naar de excursie locatie.

De doelstellingen van de cursus zijn: de jeugd

- leren vogels te herkennen,
- enthousiast te maken voor het vogels kijken,

- in contact te brengen met de natuur in eigen omgeving,
- kennis te laten maken en betrekken bij de activiteiten van de NGK.

De deelnemers leren vogels herkennen die in hun eigen omgeving voorkomen. We gaan voor 50 soorten, deze kennen en herkennen we na afloop van de cursus. Het zijn vogelsoorten die we tijdens de excursies zeker (regelmatig) gaan tegenkomen.

Tijdens de excursie nemen we de NGK telescopen mee en de NGK verrekijkers. (deels nog aan te schaffen).

Wij noteren tijdens de excursies welke soorten en de aantallen we zien, na afloop bespreken we dit met elkaar en wordt er een logboek ingevuld.

Er is een cursusmap met informatie over het cursusprogramma, de excursies e.d. In de cursusmap komen logboeken voor de excursies en een totaalijst voor de hele cursus die we zelf kunnen bijhouden, aanvullen met vogelstickers. In de cursusmap zitten 4 vellen met vogelstickers (80 soorten).

Naast de cursusmap krijgen de deelnemers een vogelherkenningskaart met 200 vogels van Nederland. Deze staan per biotoop gerangschikt.

Indien mogelijk nemen we een iPad mee op de excursies. Dit ter ondersteuning (plaatjes en geluiden) en als voorbeeld hoe je internet kunt gebruiken bij het vogels kijken.

Op de introductieles kiezen de deelnemers een favoriete vogel. Van deze vogel maken ze tijdens de cursus een collage. Plaatjes, aantekeningen, informatie die ze zelf verzamelen van die vogel,

etc. Aan het einde van de cursus worden deze collages verzameld en gekopieerd voor iedereen.

Ouders zijn welkom op de introductieles en bij de laatste vogeltocht, een excursie wat verder weg naar een groot natuurgebied. Bij de overige excursies in overleg.

Winterkoning

De cursus wordt georganiseerd en gegeven door een vast cursusteam met een aantal begeleiders, die mee gaan op de excursies. Het cursusteam bestaat uit Gerard van Zuijlen en Theo van Schie.

De cursus kost € 25,00. Deelnemers ontvangen een cursusmap, logboek en vogelherkenningskaart.

Er is op deze vogelcursus plaats voor maximaal 15 deelnemers, inschrijven kan tot 1 maart 2016.

De 'Cursus Vogels herkennen voor de Jeugd' is mede mogelijk gemaakt door het subsidieprogramma "Groen en Doen" van het ministerie van Economische Zake. Dit programma stimuleert en ontwikkelt vrijwilligerswerk op het gebied van natuur- en landschapsbeheer en groen.

Tekst: Gerard van Zuijlen & Theo van Schie
Foto & Tekening: Theo van Schie

NATUURGROEP KOCKENGEN — VOORJAAR 2016

BOEIENDE VERHALEN VAN DE POLDERWACHTER

Op vrijdagavond 18 december organiseerde de Natuurgroep Kockengen haar traditionele midwinteravondlezing. Voor deze 7e editie was de Polderwachter, Marcel Blekendaal, uitgenodigd.

Aan de hand van door het publiek uitgekozen steekwoorden, vertelde de Polderwachter interessante en verrassende verhalen over het polderlandschap. Via het geheim van De Nieuwe Hollandse Waterlinie, dijken, molens, pestbosjes en zandzakken kregen de 35

aanwezigen boeiende verhalen voorgeschoteld over de geschiedenis van het polderlandschap. Daar omheen verhalen over de planten en dieren in de polders: de reigers, de bomen, muskusratten en natuurlijk de koeien.

Maar ook interessante en grappige verhalen over streeknamen, het hedendaagse gebruik van de polder en de belevenissen van de Polderwachter.

Zo werden de aanwezigen aangeemoedigd om eens op een andere ma-

nier te kijken naar het polderlandschap. Zo staan er bijvoorbeeld heel veel bankjes in het landschap. Er zijn volgens de Polderwachter kijk-, luister- en ruikbankjes. Het was een bonte verzameling verhalen, waarmee de Polderwachter het publiek wist te boeien en enthousiast te maken voor het polderlandschap. En die verhalen, die moeten we vooral doorvertellen, aldus de Polderwachter.

Tekst & Foto: Pieter Hielema

Het publiek moest even op zich laten inwerken wat het verschil is tussen zeiknat en natzeik

NATUURGROEP KOCKENGEN — VOORJAAR 2016

FLORON (Stichting Floristisch Onderzoek Nederland) organiseerde in 2015 voor de tweede maal de Eindejaars Plantenjacht. Van vrijdag 25 december tot zondag 3 januari gingen overal in Nederland plantenliefhebbers op zoek naar bloeiende planten. Meer dan 1000 mensen deden mee en stuurden hun plantenlijstje in.

De Natuurgroep Kockengen organiseerde op woensdag 30 december ook een Eindejaars Plantenjacht. Via een e-mail werden de leden van de NGK uitgenodigd om mee op plantenjacht te gaan.

Met 12 deelnemers werd een 'rondje Polderreservaat' gemaakt. Vanaf de parkeerplaats aan De Dreef wandelde de groep via het Henri Dunantpad naar de dijk langs het Heicop en via het Polderreservaat Kockengen weer terug naar de parkeerplaats.

Op deze wandeling werd intensief gespeurd naar bloeiende wilde planten. In totaal werden er 38 soorten waargenomen. De meeste soorten werden direct herkend, maar voor sommige soorten moesten de plantenboeken en loepjes uit de tassen komen om de naam vast te stellen.

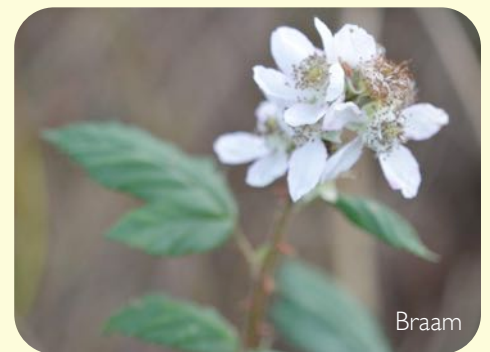
De resultaten van de NGK Eindejaars Plantenjacht zijn via de website van Floron doorgegeven.

Gevonden bloeiende plantensoorten

Tijdens de plantenjacht in Kockengen werden er langs het Henri Dunantpad veel eenjarige soorten waargenomen, die bekend zijn van akkers, tuinen en ruderaal terreinen. Deze plantensoorten groeien en bloeien tot de vorst en door het zachte winterweer en het uitblijven van vorst waren deze soorten nog volop bloeiend aanwezig.

Het Henri Dunantpad is recent herbestraat, waarbij de berm is aangevuld met verse grond. Een ideale biotoop voor deze plantensoorten zoals Gewone hoornbloem, Tuinwolfsmelk, Straatgras, Herderstasje, Grote brandnetel, Raapzaad en Harig Knopkruid.

Op de dijk langs het Heicop werden bloeiende planten waargenomen van soorten, die kenmerkend zijn voor oevers en vochtig grasland. Hier werden bekende graslandplanten waargenomen, die nog in bloei stonden zoals Scherpe boterbloem, Klein Streepzaad en Gewone paardenbloem. Maar nog enkele bloeiende grassen zoals Beemdlangbloem, Kropaar en Timotee gras. En er werden al twee bloemen gevonden van Klein Hoefblad, een zeer vroege voorjaarsbloei.

Op de oevers langs het Heicop werden minder bloeiende planten ➤

DE WAARGENOMEN BLOEIENDE PLANTSOORTEN BIJ DE EINDEJAARS PLANTJACHT

30 DECEMBER 2015, POLDERRESERVAAT KOCKENGEN

#	NEDERLANDSE NAAM	FAMILIE	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE FAMILIE NAAM
1	Zwarte nachtschade	Nachtschade	Solanum nigrum	Solanaceae
2	Akkermelkdistel	Composieten	Sonchum arvensis	Asteraceae
3	Madeliefje	Composieten	Bellis perennis	Asteraceae
4	Vogelmuur	Anjer	Stellaria media	Caryophyllaceae
5	Gewone hoornbloem	Anjer	Cerastium fontanum	Caryophyllaceae
6	Scherpe boterbloem	Ranonkel	Ranunculus acris	Ranunculaceae
7	Straatgras	Grassen	Poa annua	Poaceae
8	Herderstasje	Kruisbloemen	Capsella bursa-pastora	Brassicaceae
9	Paarse dovenetel	Lipbloemen	Lamium purpureum	Lamiaceae
10	Gewone steenraket	Kruisbloemen	Erysimum cheiranthoides	Brassicaceae
11	Klein kruiskruid	Composieten	Senecio vulgaris	Asteraceae
12	Tuinwolfsmelk	Wolfsmelk	Euphorbia peplus	Euphorbiaceae
13	Schijnaardbei	Rozen	Potentilla indica	Rosaceae
14	Gewone paardenbloem	Composieten	Taxarum officinale	Asteraceae
15	Fluitenkruid	Schermbloemen	Anthriscus sylvestris	Apiaceae
16	Raapzaad	Kruisbloemen	Brassica rapa	Brassicaceae
17	Witte dovenetel	Lipbloemen	Lamium album	Lamiaceae
18	Akkervergeet-mij-nietje	Ruwbladigen	Myosotis arvensis	Boraginaceae
19	Grote brandnetel	Brandnetel	Urtica dioica	Urticaceae
20	Harig knopkruid	Composieten	Galinsoga quadriradiata	Asteraceae
21	Hazelaar	Berken	Corylus avellane	Betulaceae
22	Krulzuring	Duizendknoop	Rumex crispus	Polygonaceae
23	Beemdlangbloem	Grassen	Festuca pratensis	Poaceae
24	Klein streepzaad	Composieten	Crepis capillaris	Asteraceae
25	Klein hoefblad	Composieten	Tussilago farfara	Asteraceae
26	Gewone engelwortel	Schermbloemen	Angelica sylvestris	Apiaceae
27	Zompvergeet-mij-nietje	Ruwbladigen	Myosotis laxa	Boraginaceae
28	Kropaar	Grassen	Dactylis glomerata	Poaceae
29	Paarse schubwortel	Bremraap	Lathraea clandestina	Orobanchaceae
30	Gewone braam	Rozen	Rubus fruticosus	Rosaceae
31	Rode klaver	Vlinderbloemen	Trifolium pratense	Fabaceae
32	Timoteegras	Grassen	Phleum pratense	Poaceae
33	Geknikte vossenstaart	Grassen	Alopecurus geniculatus	Poaceae
34	Kleine veldkers	Kruisbloemen	Cardamine hirsuta	Brassicaceae
35	Canadese fijnstraal	Composieten	Conyza canadensis	Asteraceae
36	Echte koekoeksbloem	Anjer	Silene flos-cuculi	Caryophyllaceae
37	Sleedoorn	Rozen	Prunus spinosa	Rosaceae
38	Duizendblad	Composieten	Achillea millefolium	Asteraceae

...VERSLAG EINDEJAARS PLANTENJACHT 2015

Vogelmuur

►waargenomen: Engelwortel en Zomp vergeet-mij-nietje.

Nog meer (zeer) vroege voorjaars-bloeiers werden in het bos en de bos-randen van het Polderreservaat ge-von-den: Paarse schubwortel, Witte dovenet-tel en Fluitenkruid. Ook bij de struiken

Determineren

werden al twee bloeiende soorten waargenomen: Hazelaar en Sleedoorn.

Bijzonder was één bloeiende Echte Koekoeksbloem midden in een van de hooilandpercelen van het Polderreser-vaat.

De landelijke resultaten

Op 7 januari 2016 is door Floron het rapport met de landelijke resultaten gepresenteerd.

In totaal zijn tijdens de Eindejaars Plan-tenjacht 735 wilde of verwilderde plan-ten bloeiend waargenomen. Dit komt neer op één vijfde van de Nederlandse

flora. In de Top-3 prijken het Madeliefje (1302 keer geteld), Paardenbloem (1079) en Straatgras (1080).

Opvallend is de ruime verdubbeling

Klein Kruiskruid

van meerdere zaken ten opzichte van vorig jaar: drie keer zoveel deelnemers (1040 tegen 318) en ingezonden lijsten (1858 tegen 647), twee keer zoveel bloeiende plantensoorten (735 tegen

Madelief

383) en de soortenlijsten waren door het zachte winterweer flink langer (16 tegen 10). Onze soortenlijst zat met 38 soorten ruim boven dit gemiddelde.

Klein Hoefblad

Al de soorten uit de landelijke top 10 zijn ook tijdens het rondje Polderre-servaat waargenomen.

TOP-10 VAN BLOEIENDE PLANTEN

Madeliefje	1302
Paardenbloem	1080
Straatgras	1079
Klein kruiskruid	890
Paarse dovenetel	872
Herderstasje	861
Vogelmuur	851
Kropaar	790
Witte dovenetel	774
Gewone melkdistel	763

Onze waarneming van de Paarse schubwortel in het Polderreservaat blijkt de enige in Nederland te zijn. De soort staat in de landelijke lijst op nr. 607 met 1 waarneming (< 1%)

Het rapport met de resultaten van de Eindejaars Plantenjacht 2015 is te downloaden via de [website van Floron](http://www.floron.nl).

Paarse Schubwortel

Tekst: Theo van Schie
1e foto: Pieter Hielema
Overige foto's: Hans van Loenhoud

NATUURGROEPWEEKEND IN ZEELAND MET PINKSTEREN

NABIJ NATUURGEBIED DE PRUNJE OP SCHOUWEN-DUIVELAND

VAN VRIJDAGAVOND 13 MEI T/M MAANDAG 16 MEI

Met het zeer geslaagde jubileumweekend in de Peel van 2014 nog in gedachte lijkt ons een nieuw natuurweekend met de Natuurgroep een goed idee. Deze keer willen we naar Zeeland. Vorig jaar april zijn we daar ook nog met een prachtige excursie naar toe geweest. Nu willen we er wat langer verblijven en genieten van de unieke natuur aldaar.

Je kunt je nu al via de mail opgeven voor dit bijzondere Natuurgroepgebeuren bij [Gerard van Zuijlen](#). Het is ook mogelijk om een deel van het weekend te komen. De kosten voor eten en drinken zullen voor het hele weekend ongeveer op € 30,- uitkomen. Zie onderstaande link naar de camping voor informatie over kosten staanplaats e.d. die je zelf ter plaatse moet afrekenen.

De Prunje

Het gebied de Prunje is een onderdeel van Plan Tureluur. Plan Tureluur omvat 33 projecten met totaal 4400 hectare nieuwe natuur. De grootste oppervlakte ligt langs de Zuidkust van Schouwen, (ca 1000 hectare) tussen Zierikzee en Serooskerke. En daar gaan we ons pink-

sterweekend houden. We verblijven op minicamping De Bloemhoek; op bijgaand overzichtskaartje nabij de M van Moriaanshoofd. We hebben daar al een plek gereserveerd voor maximaal 25 personen. Kijk op website [van camping de Bloemhoek](#).

Plan Tureluur

Als vogelliefhebber en/of vogelaar is Plan Tureluur een plek die je niet mag missen!

Duizenden, soms tienduizenden steltlopers, meeuwen, ganzen en eenden dicht bij elkaar in een schitterend brak watermoeras. Niet voor niets wordt de Zuidkust van Schouwen ook wel de vogelboulevard van Zeeland genoemd.

Tekst: Gerard van Zuijlen
Foto's: Onbekend (internet)

NATUURGROEP KOCKENGEN
VOORJAAR 2016

NESTKASTEN WERKGROEPEN

Ook het afgelopen jaar zijn we weer druk bezig geweest met de verschillende werkgroepen: nestkasten maken, schilderen, ophangen en controleren.

Met de kerkuilen ging het iets minder; ook landelijk heb ik begrepen. Maar met de torenvalken en steenuilen gaat het een stuk beter. We zijn als groep nog niet heel lang bezig, dus om te spreken van een trend gaat te ver. Wel gemerkt, dat sinds ik bij de nestkasten werkgroep actief ben, ik veel meer roofvogels in de omgeving zie. Veel torenvalken langs de Enschedeweg, de buizerd in een net met de Natuurgroep gesnoeid gebied.

Het mooie is het enthousiasme van mensen, zowel van de leden van de werkgroepen als de mensen waar de verschillende kasten hangen. Soms mischien iets te enthousiast door regelmatig in de kast te gaan kijken met kans op verstoring, maar meestal gaat het prima.

Als je een kerkuilenkast, die vol met takken ligt, binnen gesleept door waarschijnlijk kauw of duif, een paar keer hebt leeggehaald, dan denk je al snel dat het een slechte plek is. Dat leeghalen

gaat meestal ook niet vanzelf, een ladder kun je er amper kwijt door alle "belangrijke" spullen die er liggen, ook nog hoog en schuin voor de kast. Het is dan wel fijn om te horen dat er bij een volgende controle een kerkuil in de kast is gezien en er ook een steenuilenkast mag worden opgehangen.

Ook mooi om te zien dat de uilen zich niet houden aan de specifieke kasten die er worden gemaakt: bosuil heerlijk in een kerkuilenkast, kerkuilen tussen de isolatie in plaats van in de fraaie nestkast. Maar we hebben ook gemerkt dat Nijlganzen prima in een Torenvalkast of Bosuilenkast passen. De eieren die Johan ons toewierp waren echter ongeschikt voor consumptie.

De plekken zijn soms lastig te bereiken door enigszins modderige paden of gewoon stront en wiebelige planken over sloten. Ze zijn een stuk eenvoudiger te bereiken, als je kunt vliegen.

Ook heb ik samen met Jan en de boer een jonge koe de weg helpen oversteken. Alles afgezet, koe kan ner-

gens heen, hoogstens de struiken in. En ja hoor; hup koe het struikgewas in, Jan er achteraan en de koe weer de juiste route gewezen. Uiteindelijk gelukt, iedereen blij, koe aan de overkant en wij met de verschillende nestkasten op de juiste plaats. Nu nog broedende uilen en valken.

Hoewel je soms denkt een indringer op iemands erf te zijn, zijn mensen bijna altijd zeer enthousiast. Zo ook een bewoner, die naar ons toekomt en meeneemt over zijn terrein, met passie vertelt over het unieke uitzicht en broedende buizerd. Bij een volgende controle vertelt hij over de natuur- en vogelvarkantie met het gezin in Spanje. Of bij het ringen van 5 Kerkuiltjes het hele gezin van de eigenaar op de foto met een pul in de hand, ook prachtig om te zien.

Het is mooi om door de natuur te struinen, knotwilgen te controleren op aanwezigheid van uilen, die er natuurlijk niet zijn als ik mee ga, maar toch lekker buiten geweest. Al met al veel geleerd over uilen en roofvogels. Op naar een nieuw seizoen met de nestkasten werkgroepen. Hopelijk kunnen we de steenuilen populatie aan de westelijke rand van ons rayon verder ons gebied in lokken.

Tekst: Herman Codee
Foto's: Onbekend

IJSVOGELZITSTOKKEN

De natuurgroep heeft begin januari in de Heycop tussen de twee bruggen een 7-tal ijsvogel-zit-/visstokken geplaatst. Vorig jaar hebben twee paartjes ijsvogels in Kockengen gebroed in de door ons speciaal voor deze prachtige vogel aangelegde ijsvogelbroedwanden: één aan de zuidkant en één aan de noordkant van de Heycop. Een mooi succes dus. We hopen natuurlijk dat ze de winter overleven en dat we komend voorjaar weer van ze mogen genieten.

Maar als er overal ijs ligt, dan heeft deze echte viseter het heel moeilijk. Be-

kend is dat er dan altijd heel veel dood gaan van de honger. Vandaar dat wij deze vis-/zitstokken geplaatst hebben in dit stukje Heycop, omdat bij vorst dit stukje door stroming bijna altijd open blijft. Vanaf die stokken kunnen ze, naar wij hopen, hun visjes blijven verschalken.

De bewoners tussen de twee bruggen hebben van ons allemaal een schrijven gehad over nut en noodzaak van deze stokken en hen is gevraagd waarnemingen van ijsvogels aan ons door te geven. En het bewijs is inmiddels geleverd, dat de stokken werken. Half januari

hebben we een paar dagen vorst gehad. Alles lag dicht, behalve de Heycop. Tot driemaal toe, op drie verschillende dagen, heb ik vóór mijn huis op nr. 7 een ijsvogel gespot op de stok. Zie daarvoor bijgaande foto, genomen op maandag 18 januari.

Na de winter halen we de stokken weer weg.

Tekst & Foto: Gerard van Zuijlen

BROEDVOGELINVENTARISATIE 2002 – 2015 IN DE RIETLANDEN BIJ KOCKENGEN

Aantallen broedparen	Gem.	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
fuut	11	13	11	9	niet uitgevoerd	9	10	12	13	9	9	7	9	10	9
knobbelzwaan	1	0	2	2		1	0	1	0	0	2	0	2	0	0
gauwe gans	35	228	53	68		17	15	13	7	9	4	0	0	0	0
nijlgans	0	0	0	0		1	0	0	1	0	0	0	0	1	0
krakeend	3	4	5	7		6	4	4	2	0	0	0	0	0	0
wilde eend	82	49	51	65		57	100	68	88	67	96	88	98	86	69
soepeend	5	0	0	0		6	6	10	7	4	4	8	7	4	7
slobeend	0	2	0	0		0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
kuifeend	5	0	0	1		5	7	7	0	6	10	5	9	8	4
bruine kiekendief	1	2	2	2		2	1	1	1	1	0	0	0	1	0
havik	0	1	1	1		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sperwer	0	0	0	0		0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
torenvalk	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
fazant	5	3	5	4		8	7	7	4	6	5	3	6	3	2
waterral	0	0	0	0		1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
waterhoen	5	3	3	0		0	1	5	5	5	8	6	7	6	7
meerkoet	21	9	18	16		16	16	18	19	16	22	25	24	26	21
zwarte stern	18	18	20	20		20	17	19	14	13	16	11	21	20	12
holenduif	1	1	0	0		0	0	0	0	0	0	0	1	3	2
houtduif	15	7	5	8		9	10	14	15	18	19	18	16	19	23
koekoek	3	4	4	1		2	2	1	2	2	3	3	3	2	3
bosuil	0	0	0	1		0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ransuil	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ijsvogel	0	2	2	0		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
grote bonte specht	0	2	0	1		1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
witte kwikstaart	0	0	0	0		1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
winterkoning	16	10	13	9		11	14	16	17	14	14	12	17	17	23
heggenmus	4	1	3	2		7	6	5	3	1	2	0	4	4	8
roodborst	0	0	0	0		0	0	0	0	1	1	1	1	0	0
blauwborst	1	0	2	0		0	2	0	0	2	1	0	0	1	0
merel	12	10	10	6		12	12	13	19	11	7	9	12	11	16
zanglijster	2	4	2	0		3	1	3	0	4	2	1	4	2	3
sprinkhaanzanger	1	0	0	0		6	1	1	0	0	0	0	0	0	0
snor	1	1	1	3		1	2	1	0	1	0	4	2	0	0
rietzanger	20	12	26	23		23	25	22	27	13	14	8	18	10	14
bosrietzanger	7	10	4	0		7	5	5	3	6	6	9	7	10	13
kleine karekiet	42	26	28	22		33	26	30	21	42	51	55	64	56	46
grote karekiet	0	0	0	0		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
spotvogel	3	2	3	0		6	7	2	0	1	2	1	4	2	0
braamsluiper	0	0	0	0		0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
grasmus	0	1	0	0		0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
tuinfluiter	15	9	10	8		9	11	12	10	15	14	18	20	20	19
zwartkop	6	6	10	6		5	4	4	3	3	6	6	6	3	5
tijftjaf	16	11	17	13		16	14	11	13	10	9	11	23	20	18
fitis	11	10	10	11		12	9	9	6	10	11	13	14	11	11
gauwe vliegenvanger	0	0	0	0		0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
staartmees	1	0	0	0		2	1	2	0	0	0	1	0	1	2
matkop	1	0	0	0		0	0	0	1	0	0	0	2	3	1
pimpelmees	3	4	1	1		5	6	5	4	2	0	1	0	1	1
koolmees	7	13	6	3		6	7	8	8	4	7	1	5	7	8
wielewaal	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
gaai	1	0	0	1		0	0	1	2	0	0	2	0	1	2
ekster	1	0	1	0		0	2	0	0	0	0	0	0	1	3
zwarte kraai	3	5	2	3		2	1	2	0	2	3	3	5	5	6
spreeuw	2	1	2	0		1	1	1	1	0	2	2	4	4	3
huismus	4	2	0	0		1	4	5	2	4	4	5	7	8	7
ringmus	0	0	1	1		0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
vink	5	5	3	6		5	6	5	4	4	5	3	5	4	3
groenling	1	2	2	1		3	3	2	0	0	0	0	0	0	1
putter	1	1	1	0		2	1	1	1	0	0	0	0	0	0
rietgors	12	8	8	11		15	15	10	8	8	12	11	15	11	13
cetti's zanger	0	0	1	0											
totaal broedvogels	408	502	349	336		356	387	362	333	316	371	352	444	403	387
totaal aantal soorten	41	40	38	33		42	44	45	35	35	33	33	35	38	36

VOGELS BIJ KOCKENGEN

Roerdomp

Ook dit jaar heeft zeker één roerdomp een lange periode onze Rietlanden ten zuiden ons dorp bevolkt. Het is nog niet zeker of die al weer vertrokken is.

Velduil

Een primeur! Vanaf begin december houden zich tegen de schemer velduilen op in de polders Gerverscop, Kockengen en Teckop. Rond de driesprong van de Hollandse kade aldaar. Vanaf het begin waren het er zelfs vijf, maar dat werd

steeds minder. De laatste meldingen van 26 en 28 februari telden 1 tot 4 uilen. Overdag houden ze zich gedrukt schuil aan de slootkanten. Tussen de verdorde liezen en andere vegetatie en pollen. Soms jagen ze ook al iets vroeger. En met hun gele ogen kunnen ze zelfs tegen het zonlicht. In de polders zijn blijkbaar voldoende muizen te vreten. Op 5 januari werden er nog twee geteld, tot 16 februari waren er geen meldingen.

Waarna ze zich weer volop toonden. Vandaag op 3 maart vlogen en jaagden er nog vier:

Ijsvogel

Voor deze prachtige vogel is de winter uiterst gunstig verlopen. Heel weinig ijs, zodat ze naar hartenlust overal konden vissen. Langs de Heycop en de Bijleveld waren ze ook regelmatig te zien. Door de vele nesten van 2015 in Kockengen is het aantal ijsvogels flink toegenomen.

Grote Karekiet

Zo'n vijftig jaar geleden een algemene vogel in onze rietlanden. Nu is alleen de veel kleinere karekiet in grote getalen overgebleven. Toch mochten we in 2015 een tijdje volop kunnen genieten van het harde, vertrouwde en scherpe karre-karre-kiet-kiet-kiet. Al van afstand hoorde je hem roepen naar een vrouwtje. Maar zien deed je hem meestal ►

niet. Ook al zat die zo dichtbij je. Op 3 juni 2015 was de laatste melding na een lange reeks meldingen. De karekiet zat er toen al 11 dagen. Hij bevond zich in het riet in het water aan de Wagendijk. Ze broeden alleen in riet dat in het water staat en het moet ook ouder riet zijn. Helaas is het riet daar nu gemaaid.

Zwarte Stern

De Natuurgroep is al een tijdje druk bezig nieuwe vlotjes te maken. Om allerlei redenen kantelden er enige vlotjes. Bij de nieuwe kan dat niet. We hopen dat er dan ook meer sterntjes in leven blijven. Nadat de ganzenjongen het gebied verlaten, zullen de nieuwe vlotjes gelukkig weer in het water worden geplaatst. En dan zullen de zwarte sterns weer duidelijk te zien en te horen zijn.

In 2014 zaten er roepende mannen weer in wat ouder riet, dat in het water staat. Dat was bij de recreatieplas "De Zwaan". De meldingen waren daar van 15 mei 2014 t/m 15 juni 2014. We weten niet of die drie nesten ook succesvol waren. Maar stukjes ouder riet, die in het water staan verhogen de komst van deze zeer zeldzaam geworden vogel in Nederland.

Tekst & Foto's: Cees Struik

DE GEOORDE WILG — SALIX AURITA

1: Bolvormige struik

Van de vele wilgensoorten staan er 17 in de Floragids Heukels en dan zijn er nog de vele bastaarden, kruisingen tussen verschillende soorten, die niet worden genoemd.

De bekendste wilg is de schietwilg, hoge bomen die vaak bij boerderijen staan. De meeste schietwilgen worden geknot, meestal om de 4 jaar. De afkomende takken worden vooral gebruikt als stookhout, voor oeverbeschoeiing of versnipperd.

2: Tak met bladeren met steunbladeren

De geoorde wilg is juist een boom, die niet zo snel groeit en wordt maximaal 10 m hoog. Toch zien we deze wilgensoort vaak in het landschap terug. Zijn bolvormige kroon (foto 1) is zeer opvallend en zijn steunblaadjes maakt het herkennen gemakkelijk. (foto 2)

De dunne takken zijn vaak opnieuw vertakt en zijn roodbruin van kleur. (foto 2)

Bloei in april en mei.

Bloemen zijn eenslachtig: een bloem met alleen mannelijke bloemen of alleen vrouwelijke bloemen.

3: Mannelijke bloeiwijze

En de boom is tweehuizing: mannelijke en vrouwelijke bloemen bloeien op verschillende struiken. (foto 3 en 4)

In het Polderreservaat staan er een aantal bij de grote vijver. (kavel 12C)

4: Vrouwelijke bloem

In Tsjechië staan in de beekdalen veel geoorde wilgen. Daar worden deze wilgen niet gesnoeid en staan er van die grote halve bollen in het beekdal. (foto 5)

Bij de daar gegraven salamander/kikkerpoelen staan vaak de geoorde wilgen. (foto 6).

Tekst & Foto's 5+6: Paul Vlaanderen
Overige Foto's: Wikipedia

5: Beekdal Tsjechië

6: Salamanderpoel Tsjechië

Salbei-Weide, Salix aurita.

- a mannelijke tak
- b mannelijke bloem
- c vrouwelijke tak
- d vrouwelijke bloem
- e blad met steunblaadjes
- f vrouwelijke bloemschubjes
- g zaaddoos

EXCURSIE WILLESKOP

NATUURGROEP KOCKENGEN
VOORJAAR 2016

Op 20 februari zijn we met 10 personen naar het vrij nieuwe natuurgebied bij Willeskop geweest.

De excursie, die al twee keer eerder als naturommetje voor de jeugd gepland stond, kon steeds vanwege slecht weer niet door gaan. We hadden vandaag meer geluk, want ondanks de minder goede weersverwachting bleef het droog en konden we genieten van de honderden watervogels.

Zo hebben we 5 ganzensoorten waargenomen, 9 eendensoorten en 2 roofvogels.

Leuk was de waarneming van de jagende blauwe kiekendief, een vrouwtje, goed herkenbaar aan de witte stuit.

En natuurlijk de enorme wolken met sijen, die we van dichtbij konden waarnemen.

De uitkijktoren gaf een mooi overzicht over het natuurgebied.

Een mooi sluitstuk van de excursie was de overvliegende grutto bij de parkeerplaats, voor iedereen de 1e van dit jaar.

NATUURGROEP KOCKENGEN — VOORJAAR 2016

LAATSTE WERKDAG VAN HET SEIZOEN IN HET POLDERRESERVAAT KOCKENGEN

De Natuurgroep Kockengen heeft zaterdag 5 maart het werkdagen seizoen 2015 – 2016 afgesloten met een werkdag in het Polderreservaat Kockengen.

Op deze prachtige dag (zonnig en droog) werd een hakhoutbosje aangepakt door een groep van 20 vrijwilligers.

En omdat het de laatste werkdag van het seizoen was, werd deze afgesloten met een barbecue.

Bij het snoeien van een hakhoutbosje worden de bomen en struiken weer kort bij de grond afgesnoeid. De overgebleven stobbe loopt weer uit, waardoor een dicht bosje ontstaat waar veel vogelsoorten voedsel en een broedplaats in zullen vinden. Door dit snoeien periodiek te herhalen blijft het bosje geschikt voor de kleine zangvogelsoorten.

Na afloop van de werkdag was er de traditionele barbecue voor alle vrijwilligers, die afgelopen seizoen zich hebben ingezet voor het landschapsonderhoud.

In de afgelopen winter heeft de Natuurgroep Kockengen 5 werkdagen georganiseerd en is er geknot en gesnoeid op diverse plaatsen in en rond Kockengen. In het natuurgebied tegenover de Spengense Molen, in een hakhoutbosje langs de Enschedeweg, in de noordelijke

en in de zuidelijke rietlanden bij het dorp en, tot slot, in het Polderreservaat Kockengen.

De werkdagen worden goed bezocht door gemiddeld 20 vrijwilligers en 3 tot 5 MAS-ers (leerlingen die hun Maatschappelijke stage bij de NGK vervullen).

Tekst & Foto's: Theo van Schie

AMFIBIEËNTRAPJES PLAATSEN IN WATERPUTTEN

Het zachte winterweer zorgt ervoor dat de eerste amfibieën van 2016 al weer op pad zijn gegaan van hun overwinteringsplaatsen naar hun voortplantingswater. En dat is niet zonder gevaar. Vaak moeten ze daarbij namelijk wegen oversteken.

In ons dorp lopen ze minder gevaar om doodgereden te worden (rustig 's

nachts), maar lopen ze des te meer kans om in de waterafvoerputten te kieperen als ze langs de stoeprand lopen op weg naar het water. Ze zijn dan ten dode opgeschreven. Jaarlijks sterven op deze manier naar schatting een half miljoen amfibieën in Nederland (RAVON-onderzoek in 2012). Hier proberen wij als Natuurgroep wat aan te doen. We plaatsen trapjes in putten, zodat ze er op die manier zelf weer uit kunnen kruipen. Vorig jaar zijn we met het plaatsen van de trapjes begonnen. Het onderzoek dat we daarbij hebben uitge-

voerd heeft aangetoond, dat de amfibieën inderdaad van de trapjes gebruik maken om weer uit de putten te komen.

Kikker en Salamander klimmen omhoog
Foto: Gerard van Zijl

Op zaterdag 27 februari hebben we met 6 jeugdleden en 5 leden onze 43 amfibieëntrapjes geplaatst: 6 stuks in putten begin Julianaweg nabij de Dreef, 6 stuks begin Zwanebloem nabij de glasbak, 10 stuks op de Bernhardweg, 20 stuks aan het eind van Zwanebloem

Trapje plaatsen in put Zwanebloem

richting Kerkweg en nog eentje in een put op Fonteinikruid. Allemaal plekken waar we vorig jaar tijdens ons onderzoek regelmatig kikkers, padden en kleine watersalamanders in de putten hebben aangetroffen. Voor alle zekerheid werden de putten eerst nog even met een netje gecontroleerd op mogelijke amfibieën. Eind Zwanebloem troffen we reeds in één put een vrouwtje kleine watersalamander aan en in een andere put eveneens een vrouwtje, maar ook

een prachtig mannetje kleine watersalamander. We hebben ze los gelaten in de sloot en plas aldaar.

De massale amfibieëntrek moet nog op gang komen. Naar verwachting zal het grootste aantal amfibieën in de loop van maart gaan trekken. Met onze trap-

Kleine Watersalamander uit put
Zwanebloem

jes hopen we de overlevingskans van amfibieën in ons dorp te vergroten. De gemeente werkt daar gelukkig ook aan mee. In het kader van het project Kockengen Waterproof zijn door de gemeente vorig jaar op de Van Zuylenweg straatkolken met vaste trap geplaatst. We hopen dat, in overleg met de gemeente, in meerdere straten van het project te kunnen realiseren.

Tekst: Theo van Schie
Foto Klimmers: Gerard van Zijl
Overige Foto's: Theo van Schie

FUTENPAREN BALTSSEN ALWEER

Futenparen baltsen al weken, koolmezen en pimpelmezen zijn hun ideale plekje aan het bevechten, allerlei moeraszangers maken zich op voor hun terugreis uit Afrika en ik trek binnenkort weer de rietlanden in om dat en nog veel meer te inventariseren.

Ik laat me graag verrassen, geen vooruitblik daarom, terugkijken past nu niet. Ja, wat blijft dan over?

Ik denk dat ik al tellend op een paar speciale dingen ga letten.

Zoals: broeden er nog waterrallen in het telgebied? In het winterhalfjaar worden ze doorgaans in het riet gezien en/of gehoord, maar in het broedseizoen lijken ze al enkele jaren verdwenen.

Je komt achter hun aanwezigheid door waterralgeluid in het veld te playbacken. Ze reageren daar over het algemeen heel goed op. Wie dus komende maanden een waterral in het riet hoort, moet even nagaan of ik dat toevallig ben. Gewoon mijn naam roepen. Geen respons? Dan heb je een echte waterral gehoord. Wil je mij dat dan melden?

Waterhoentjes zijn schaars gedurende de officiële telperiode. Ze zijn dan heimelijker en schuwer dan daarvoor. Dat heeft waarschijnlijk ondertelling tot gevolg. Logisch is dan eerder, omstreeks eind februari, te beginnen met het inventariseren van waterhoentjes.

De bruine kiekendieven hebben vorig jaar in zuid mogelijk meer dan één nest gehad. Ik zag zo nu en dan meer individuen dan dat ene paar en stuitte op een nest op een onverwachte plek.

Dat wil ik wat stelselmatiger bijhouden. Vaker langsfietsen tussen de geplande inventarisatiedagen en – met de camera in aanslag – goed letten op prooi-overdracht en het afleveren van de prooi.

Het is interessant het broedsucces van de ijsvogels te volgen. Ze kunnen per seizoen maximaal vier legsels grootbrengen. In zuid zijn dat er vorig jaar mogelijk drie geweest.

In het polderreservaat valt de dichtheid aan rietvogels de laatste jaren wat tegen.

Ik vermoed zomaar, dat het iets te maken heeft met de flinke dichtheid aan grauwe ganzen en/of de regelmatige aanwezigheid van ijverige bestrijders daarvan. Ga ik goed op letten.

Verder ben ik benieuwd, welke oude bekenden komen opdagen – denk aan blauwborst, sprinkhaanzanger, cetti's zanger, grote karekiet – en sta ik open voor onverwachte ontmoetingen.

Tekst: Jieles van Balen
Foto: Hayo Baan

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING

Hierbij word je uitgenodigd voor de Algemene Leden Vergadering van de Natuurgroep Kockengen op:

vrijdag 1 april 2016.

Vooraf aan de ALV is er een interessante lezing over “Wolken, Wild en Water” door de bekende fotograaf Maarten Koch.

Locatie: basisschool 't Kockenest, Driestammenweg te Kockengen.

De zaal is open vanaf 19.45 uur, het programma start om 20.00 uur.

Programma

- Welkom
- Lezing: Wolken, Wild en Water door Maarten Koch
- Pauze
- ALV
 1. Secretarieel jaarverslag 2015
 2. Financieel jaarverslag
 3. Plannen voor 2016
 4. Rondvraag
 5. Sluiting
 6. Borrel

Lezing “Wolken, Wild en Water” door Maarten Koch

Wolken, Wild en Water is de titel van het prachtige fotoboek, dat fotograaf Maarten Koch recent heeft uitgegeven. Maarten: ‘Het enige wat bij mij echt

goed getraind is, zijn mijn ogen. Als ik het zie, kan ik het maken. Er komt een beetje toeval bij kijken, maar verder doe ik er niets aan, kan er ook niets aan doen, behalve er zijn natuurlijk’.

Koch's foto's trekken je het landschap in. Je ziet wat hij ziet: die ongelofelijke zware regenbui, waar nog net de zon doorheen schijnt en de randjes goud afbiest, de heftige golven van het water tijdens een storm, zwaluwen op het prikkeldraad, en hoe, als de nacht valt, de koeien in de dauw verdwijnen. Hij pakt die bijzondere momenten.

Al meer dan vijftientig jaar loopt Maarten met zijn camera buiten. Maarten: 'Een plek waar ik wel duizend keer ben langs gekomen en opeens, vaak 's ochtends heel vroeg, is de lichtinval zo anders; dan maak je die ene foto'. Hij kent, ziet, voelt, ruikt en hoort elke nuance. Herkent elke vogel aan zijn geluid en hoort wanneer de smienten de winter aankondigen. 'Dat is elk jaar weer zo'n fantastisch moment'. Het is

een man met passie voor de natuur en dat brengt hij over met zijn foto's. Hij laat je houden van het land dat hij door en door kent en elke keer opnieuw verkent. Hij ziet de mooie dingen, ook als het mist, sneeuwt, regent en stormt. Vooral dan. Hij maakt foto's die in je geheugen gegrift blijven staan. Nooit zal je meer anders aan het Hollandse landschap kunnen denken: zo mooi.

(Aangepast commentaar op zijn boek van Helena Stork, Kunsthistoricus).

We zijn blij dat Maarten ons op 1 april wil laten meegenieten van zijn prachtige foto's en zijn inspirerende verhalen. U bent van harte welkom.

Tekst: Ben van der Horst
Foto: Maarten Koch

NATUURGROEP KOCKENGEN – VOORJAAR 2016

AGENDA 2016

1 april	Algemene Leden Vergadering met lezing fotograaf Maarten Koch
23 april	Vogelexcursie Leersumse veld
13-16 mei	Pinksterweekend Zeeland (zie uitnodiging in de nieuwsbrief)
18 juni	Midzomeravondexcursie Armenland Portengen
15 oktober	Vogelexcursie Waverhoek
16 december	Midwinterlezing

BETER LEREN FOTOGRAFEREN?

Neem voor meer informatie en het volledige aanbod workshops eens een kijkje op zijn website: www.hayobaan.nl.

Op zoek naar manieren om je (wildlife) fotografie-vaardigheden te verbeteren? Neem dan eens deel aan een workshop van NGK lid Hayo Baan. Hij biedt diverse workshops en tours voor een gunstige prijs.

Voor natuurfotografie enthousiasten biedt hij bijvoorbeeld een dagworkshop [roofvogelfotografie](#) aan in Nederland. Ook meerdaagse workshops naar o.a. [Helgoland](#) of het [Beierse woud](#) behoren tot de mogelijkheden.

NATUURGROEP KOCKENGEN VOORJAAR 2016

De jaarlijkse contributie van € 10 of de vriendenbijdrage van € 20 per jaar wordt in januari van elk jaar door de Natuurgroep automatisch van je bankrekening geïncasseerd. Daar waar dit anders afgesproken is neemt de [penningmeester](#) zelf contact met je op.

COLOFON

Voorzitter

Pieter Hielema, Purperreiger 11, tel. 0346 - 240211
pieter.hielema@natuurgroepkockengen.nl

Secretaris

Ben van der Horst, Zwanebloem 5, tel. 0346 – 241185,
ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, Wagendijk 39, tel. 0346 – 241872,
bram.paardenkooper@natuurgroepkockengen.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, Kon. Julianaweg 7, tel. 0346 – 241060
theo.van.schie@natuurgroepkockengen.nl

Gerard van Zuijlen, Heicop 7, tel. 0346 - 576147
gerard.van.zuylen@natuurgroepkockengen.nl

NGK Nieuwsbrief

Hayo Baan, Prins Bernhardweg 14, tel. 06 - 12308489
info@hayobaan.nl – www.hayobaan.nl

